

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ATHANASIOS RANTOS

16 päivänä joulukuuta 2021¹

Yhdistetyt asiat C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU

X (C-562/21 PPU) ja

Y (C-563/21 PPU)

vastaan

Openbaar Ministerie

(Ennakkoratkaisupyynnöt – Rechtbank Amsterdam (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat))

Ennakkoratkaisupyynnöt – Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely – Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Eurooppalainen pidätysmääräys – Puitepäätös 2002/584/YOS – 1 artiklan 3 kohta – Etsittyjen henkilöiden luovuttaminen pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle – Täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 47 artikla – Oikeus saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa – Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuuteen liittyvät rakenteelliset tai yleiset puutteet – Pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ei ole tehokasta oikeussuojakeinoa tuomarinimitysten pätevyyden riittämiseksi – Eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaamisen vakava vaara – Täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen riippumattomuuden tarkistamisessa käytettävät arviointiperusteet

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävät rechtbank Amsterdamin (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat) esittämät ennakkoratkaisupyynnöt koskevat puitepäätöksen 2002/584/YOS² 1 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan kanssa, tulkintaa ja erityisesti edellytyksiä, joiden perusteella eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä luovuttamasta etsittyä henkilöä siitä syystä, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa on olemassa vaara, että kyseisen henkilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa tuomioistuimessa loukataan.³

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

² Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24) (jäljempänä puitepäätös 2002/584).

³ Käsiteltävässä asiassa esitetyt ennakkoratkaisukysymykset ovat olennaisilta osin samat kuin ne, jotka Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti) on esittänyt vireillä olevassa asiassa Minister for Justice and Equality (C-480/21), jota ei käsitellä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

2. Käsiteltävässä asiassa on selvitettävä lähinnä 25.7.2018 annettu unionin tuomioistuimen tuomio Minister for Justice and Equality (Tuomioistuinjärjestelmän puutteet)⁴ sekä 17.12.2020 annettu unionin tuomioistuimen tuomio Openbaar Ministerie (Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuus)⁵ huomioon ottaen, voivatko pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvät rakenteelliset tai yleiset puutteet johtaa ja missä määrin ne voivat johtaa käsiteltävän asian olosuhteissa siihen, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on kieltäydyttävä etsityn henkilön luovuttamisesta.

3. Kyseisten asioiden taustalla on Puolan tuomioistuinjärjestelmän kehityskulku ja siinä hiljattain tehdyt uudistukset (jäljempänä riidanalaiset uudistukset),⁶ joiden perusteella unionin tuomioistuin on todennut olennaisin osin, että useat Puolan lainsäätäjän antamat oikeussäännökset ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa⁷ ja että Puolan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille unionin oikeuden nojalla kuuluvia velvoitteita monessa suhteessa⁸ (jäljempänä yhdessä Puolan tuomioistuinjärjestelmän riippumattomuutta koskeva

⁴ C-216/18 PPU, EU:C:2018:586; jäljempänä tuomio Minister for Justice and Equality.

⁵ C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033; jäljempänä tuomio Openbaar Ministerie.

⁶ Nämä uudistukset, jotka koskevat perustuslakituomioistuinta, yleisiä tuomioistuinta, Krajowa Rada Sądownictwa (kansallinen tuomarineuvosto, Puola; jäljempänä KRS) ja syyttäjäviranomaista, ovat vahvistaneet täytäntöönpano- ja lainsäädäntövallan käyttäjien vaikutusvaltaa tuomioistuinjärjestelmässä ja siten heikentäneet lainkäyttövallan riippumattomuutta. Tarkoitan erityisesti muutoksia, jotka tehtiin vuonna 2018 ylimmästä tuomioistuimesta annettuun lakiin (ustawa o Sądzie Najwyższym) ja joista on ollut kyse 24.6.2019 annetussa tuomiossa komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus) (C-619/18, EU:C:2019:531), sekä vuonna 2019 tehtyjä muutoksia yleisten tuomioistuinten järjestämisestä annettuun lakiin (Prawo o ustroju sądów powszechnych) ja ylimmästä tuomioistuimesta annettuun lakiin, samoin kuin niitä vuonna 2017 tehtyjä muutoksia KRS:stä annettuun lakiin (ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa), joista on ollut kyse 15.7.2021 annetussa tuomiossa komissio v. Puola (Tuomareihin sovellettava kurinpitaja järjestelmä) (C-791/19, EU:C:2021:596). Lisäksi niiden säädösten johdosta, joilla muutettiin yleisten tuomioistuinten järjestämisestä annettua lakia, ylimmästä tuomioistuimesta annettua lakia sekä erinäisiä muita lakeja, annettiin asiaan C-204/21, komissio v. Puola, liittyvän vireillä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä 14.7.2021 unionin tuomioistuimen varapresidentin määräys komissio v. Puola (C-204/21 R, EU:C:2021:593; jäljempänä 14.7.2021 annettu määräys), jonka mukaan kyseisten kansallisten säännösten soveltaminen oli keskeytettävä; 6.10.2021 unionin tuomioistuimen varapresidentin määräys Puola v. komissio (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834), jossa hylättiin hakemus 14.7.2021 annetun määräyksen peruuttamiseksi, ja 27.10.2021 unionin tuomioistuimen varapresidentin määräys komissio v. Puola (C-204/21 R, ei julkaistu, EU:C:2021:877), jossa määrättiin Puolan tasavallalle uhkasakko siihen päivään asti, jona kyseinen jäsenvaltio noudattaa 14.7.2021 annetun määräyksen mukaisia velvoitteita, tai kunnes asiassa C-204/21 julistetaan tuomio, jolla asian käsittely päätetään. Puolan tuomioistuinten riippumattomuutta koskevaa kysymystä tarkastellaan myös ennakkoratkaisupyyntöissä, jotka on esitetty vireillä olevissa asioissa C-181/21 (G) ja C-269/21 (BC ja DC). Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ottaa puolestaan erityisesti esille KRS:stä annetun lain sekä erinäisten muiden lakien muuttamisesta 8.12.2017 annetun lain (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. 2018, järjestysnumero 3), joka tuli voimaan vuonna 2018 ja joka koskee KRS:n asemaa Puolan oikeuslaitoksen jäsenen nimittämisessä, sillä Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola) on todennut 23.1.2020 antamassaan ratkaisussa (BSA I-4110-1/20), että vuonna 2018 voimaan tulleen lainsäädännön perusteella KRS ei ole riippumaton elin, vaan se on suoraan alistetussa suhteessa poliittisiin viranomaisiin.

⁷ Ks. tuomio 19.11.2019, A. K. ym. (Ylimmän tuomioistuimen kurinpitajaoston riippumattomuus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982); tuomio 26.3.2020, Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234); tuomio 2.3.2021, A.B. ym. (Tuomareiden nimittäminen ylimpään tuomioistuimeen – Muutoksenhaku) (C-824/18, EU:C:2021:153); tuomio 6.10.2021, W.Z. (Ylimmän tuomioistuimen ylimääräistä valvontaa ja julkisia asioita käsittelevä jaosto – Nimittäminen) (C-487/19, EU:C:2021:798) ja tuomio 16.11.2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ym. (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931).

⁸ Tuomio 24.6.2019, komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus) (C-619/18, EU:C:2019:531); tuomio 5.11.2019, komissio v. Puola (Yleisten tuomioistuinten riippumattomuus) (C-192/18, EU:C:2019:924) ja tuomio 15.7.2021, komissio v. Puola (Tuomareihin sovellettava kurinpitaja järjestelmä) (C-791/19, EU:C:2021:596). Neljäs tuomareihin sovellettavaan uuteen kurinpitaja järjestelmään liittyvä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely Puolan tasavaltaa vastaan on parhaillaan vireillä (asia C-204/21, komissio v. Puola, ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviitteessä 6 mainitut määräykset).

oikeuskäytäntö).⁹ Trybunał Konstytucyjny (perustuslakituomioistuin, Puola) vastikään 7.10.2021 antama ennakkoratkaisupyyntöjä myöhempi tuomio (K 3/21, jäljempänä Trybunał Konstytucyjny tuomio) aiheuttaa tässä asiayhteydessä lisähaasteita ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.¹⁰

4. Asian kannalta merkityksellisen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön tarkastelun perusteella täsmennän edellytykset, joiden täyttyessä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvät rakenteelliset tai yleiset puutteet ja erityisesti täytäntöönpanovallan käyttäjän puuttuminen lainkäyttövallan toimintaan tuomarinimitysten osalta voivat vaikuttaa etsittyjen henkilöiden henkilökohtaiseen tilanteeseen luovutuksen jälkeen ja johtaa siten siihen, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on kieltäydyttävä heidän luovuttamisestaan.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Unionin oikeus*

1. *Euroopan unionista tehty sopimus*

5. SEU 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo.”

6. SEU 7 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteamista neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

⁹ Tämä tilanne on saanut lisäksi Euroopan komission antamaan 20.12.2017 SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen perustellun ehdotuksen oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta Puolassa (Ehdotus: neuvoston päätös sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta (COM(2017) 835 final)), johon neuvosto ei ole ottanut vielä kantaa. Sittemmin komissio on esittänyt vakavan huolensa vuotta 2021 koskevassa oikeusvaltiokertomuksessa oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa (COM(2021) 700 final) – luvussa, joka koskee oikeusvaltiotilannetta Puolassa (SWD(2021) 722 final). Kyseinen tilanne on saanut myös Euroopan neuvoston antamaan 28.1.2020 Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselman 2316 (2020) demokraattisten instituutioiden toimivuudesta Puolassa sekä eurooppalaisen Demokratiaa oikeusteitse -komission (jäljempänä Venetsian komissio) antamaan 22.6.2020 lausunnon nro 977/2020 yleisistä tuomioistuimista annettuun lakiin, ylimmästä tuomioistuimesta annettuun lakiin ja erinäisiin muihin Puolan lakeihin tehdyistä muutoksista (CDL-AD (2020)017). Huomaatan niin ikään, että Euroopan tuomarineuvostojen verkoston (European Network of Councils for the Judiciary, ENCJ) yleiskokouksessa, joka pidettiin Vilnassa (Liettua) 28.10.2021, päätettiin erottaa KRS ENCJ:stä.

¹⁰ Kyseisestä tuomiosta on saatavilla tällä hetkellä vain tuomiolauselma, jossa Trybunał Konstytucyjny katsoo olennaisin osin, että muutamat unionin oikeuden perustavat määräykset (SEU 1 artiklan ensimmäinen kohta, SEU 2 artikla, SEU 4 artiklan 3 kohta ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta) ovat erityisesti siltä osin, kuin niissä vahvistetaan unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate, vastoin erinäisiä Puolan perustuslain perustavia säännöksiä, ja näin ollen se toteaa, ettei unionin oikeus estä sitä käyttämästä toimivaltaansa ja valvomasta suoraan unionin tuomioistuimen tuomioiden perustuslainmukaisuutta sekä toteamasta, ettei kyseisiä tuomioita sovelleta Puolan oikeusjärjestyksessä.

Neuvosto tarkistaa säännöllisesti, ovatko tällaiseen toteamiseen johtaneet perusteet edelleen olemassa.

2. Eurooppa-neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksimielisesti, voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan ehdotuksesta tai Euroopan komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja, kehoitettuaan ensin asianomaista jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa.

3. Jos rikkominen on 2 kohdan mukaisesti todettu, neuvosto voi määräenemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt perussopimuksista johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien kyseisen jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeuden neuvostossa. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle perussopimuksista johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

4. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 3 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

5. Euroopan parlamentissa, Eurooppa-neuvostossa ja neuvostossa tätä artiklaa sovellettaessa noudatettavista äänestysmenettelyä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä määrätään [SEUT] 354 artiklassa.”

7. SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot säätävät tarvittavista muutoksenhakekeinoista tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla.”

2. Perusoikeuskirja

8. Perusoikeuskirjan 47 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen”, määrätään seuraavaa:

”Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään.

– –”

3. Puitepäättös 2002/584

9. Puitepäättöksen 2002/584 johdanto-osan 5, 6, 10 ja 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

- ”(5) Unionille asetettu tavoite tulla vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi johtaa EU:n jäsenvaltioiden välisen, rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen poistamiseen ja sen korvaamiseen oikeusviranomaisten välisillä luovuttamisjärjestelyillä. Lisäksi uusien ja yksinkertaisempien järjestelyjen käyttöönotto rikoksesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamiseksi tuomioiden täytäntöönpanoa ja syytteeseen asettamista varten rikosasioissa tekee mahdolliseksi poistaa nykyiset monimutkaiset ja aikaa vievät luovuttamismenettelyt. Vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvalla alueella on aiheellista korvata jäsenvaltioiden tähänastiset perinteiset yhteistyösuhteet rikosoikeudellisten päätösten, sekä ennen tuomiota annettujen että lopullisten, vapaan liikkuvuuden järjestelmällä.
- (6) Tässä puitepäättöksessä säädetty eurooppalainen pidätysmääräys on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, jota Eurooppa-neuvosto on luonnehtinut unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakiveksi, ensimmäinen konkreettinen sovellus rikoslainsäädännön alalla.

--

- (10) Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat järjestelyt perustuvat jäsenvaltioiden väliseen vankkaan luottamukseen. Järjestelyjen soveltaminen voidaan keskeyttää vain, jos jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti [SEU] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita, minkä neuvosto toteaa kyseisen sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja minkä seurauksista on säädetty saman artiklan 2 kohdassa.

--

- (12) Tässä puitepäättöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan [SEU] 6 artiklassa tunnustettuja ja [perusoikeuskirjasta], erityisesti sen VI luvusta, kuvastuvia periaatteita. Tässä puitepäättöksessä ei ole mitään sellaista, joka estäisi kieltäytymästä luovuttamasta henkilöä, josta eurooppalainen pidätysmääräys on annettu, jos on objektiivisia perusteita katsoa, että eurooppalainen pidätysmääräys on annettu henkilön asettamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa, uskontonsa, etnisen alkuperänsä, kansallisuutensa, kielensä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolisen suuntautumisen perusteella tai että jokin kyseisistä syistä voi vahingoittaa hänen asemaansa.”

10. Kyseisen puitepäättöksen 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäättöksen määräysten mukaisesti.

3. Tämä puitepäättös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.”

11. Puitepäättöksen 3, 4 ja 4 a artiklassa luetellaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen ehdottomat ja harkinnanvaraiset perusteet.

12. Puitepäättöksen 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Luovuttamis päätös”, säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen tekee päätöksen henkilön luovuttamisesta tässä puitepäättöksessä määritetyissä määräajoissa ja siinä määritetyin edellytyksin.

2. Jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen katsoo, että pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimittamat tiedot eivät riitä, jotta se voisi tehdä päätöksen luovuttamisesta, se pyytää toimittamaan kiireellisesti erityisesti 3–5 ja 8 artiklan osalta tarvittavat lisätiedot ja voi asettaa tietojen saamiselle määräajan ottaen huomioon tarpeen noudattaa 17 artiklassa vahvistettua määräaikaa.

3. Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi milloin tahansa toimittaa kaikki käyttökelpoiset lisätiedot täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle.”

B Alankomaiden oikeus

13. Puitepäättös 2002/584 on saatettu Alankomaiden lainsäädännön osaksi luovuttamisesta 29.4.2004 annetulla lailla (Overleveringswet),¹¹ sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 17.3.2021 annetulla lailla.¹²

14. Luovuttamisesta annetun lain 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitetaan

--

g) tuomioistuimella rechtbank Amsterdamia

--”

15. Kyseisen lain 11 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Eurooppalaista pidätysmääräystä ei panna täytäntöön tapauksissa, joissa tuomioistuimen mukaan on olemassa painavia tosiseikkoihin perustuvia perusteita uskoa, että luovutettavaksi pyydetty henkilö altistuu luovutuksen jälkeen todelliselle vaaralle siitä, että hänen [perusoikeuskirjassa] taattuja perusoikeuksiaan loukataan.”

16. Kyseisen lain 26 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuin tutkii -- onko luovuttaminen mahdollista. --”

¹¹ Stb. 2004, nro 195.

¹² Stb. 2021, nro 155.

17. Lain 28 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuin tekee päätöksen luovuttamisesta 14 päivän kuluessa suullisen käsittelyn päättymisestä. Päätös on perusteltava.

2. Jos tuomioistuin toteaa –, ettei luovuttamista voida sallia –, sen on päätöksessään kieltädyttävä luovuttamisesta.

3. Muissa kuin 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tuomioistuin antaa päätöksessään luvan luovuttamiseen, paitsi jos se katsoo, että 11 §:n 1 momentin mukaan eurooppalaista pidätysmääräystä ei voida panna täytäntöön – –”

III Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

A Asia C-562/21 PPU

18. Puolan oikeusviranomainen antoi 6.4.2021 eurooppalaisen pidätysmääräyksen X:stä, joka on Puolan kansalainen, tämän pidättämiseksi ja luovuttamiseksi kyseiselle tuomioistuimelle kiristyksestä ja väkivallalla uhkaamisesta 30.6.2020 annettussa lainvoimaisessa tuomiossa määrätyn vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

19. Asianomainen, joka vastustaa luovuttamista, on määrätty säilöön odottamaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen rechtbank Amsterdamin päätöstä luovuttamisesta.

20. Rechtbank Amsterdam, jolta eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa on pyydetty, on todennut pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvän rakenteellisia tai yleisiä puutteita, joista aiheutuu todellinen vaara siitä, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa vahvistettua, oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeisen sisällön muodostavaa oikeutta riippumattomaan tuomioistuimeen loukataan.

21. Rechtbank Amsterdam on tuonut lisäksi esille, että vaikka henkilön, jonka luovuttamista pyydetään vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, olisi mahdollista saada selville luovutusmenettelyssä, ketkä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomarit ovat osallistuneet hänen asiansa käsittelemiseen, kyseinen henkilö ei pysty luovuttamisen jälkeen riittauttamaan tehokkaasti tuomarinimityksen pätevyyttä tai tuomarin lainkäyttötehtävien hoitamisen lainmukaisuutta 14.2.2020 voimaan tulleen lainsäädännön johdosta.¹³

¹³ Kyseessä ovat lainkäyttövaltaa koskevaan lainsäädäntöön tehdyt muutokset, kuten yleisten tuomioistuinten järjestämisestä annetun lain, ylimmästä tuomioistuimesta annetun lain ja erinäisten muiden lakien muuttamisesta 20.12.2019 annettu laki (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. 2020, järjestysnumero 190). Kyseisen lainsäädännön mukaan Puolan tuomioistuimet eivät voi tutkia tuomarinimitykseen tai tuomarin lainkäyttötehtävien hoitamisen lainmukaisuuteen perustuvaa kanneperustetta. Ks. vastaavasti Venetsian komission lausunto nro 977/2020.

22. Tässä tilanteessa rechtbank Amsterdam päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Mitä arviointiperustetta täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen, jonka on ratkaistava kysymys lainvoimaisen, vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemiseksi annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, on käytettävä tutkiessaan, onko pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tuomioon johtaneessa oikeudenkäyntimenettelyssä loukattu oikeutta etukäteen laillisesti perustettuun tuomioistuimeen, jos kyseisessä jäsenvaltiossa ei ole käytettävissä tehokasta oikeussuojakeinoa tämän oikeuden mahdollista loukkaamista vastaan?”

B Asia C-563/21 PPU

23. Puolan oikeusviranomaiset ovat antaneet kuusi eurooppalaista pidätysmääräystä Y:stä, joka on Puolan kansalainen, hänen pidättämisekseen ja luovuttamiseksi kyseisille tuomioistuimille. Kaksi eurooppalaista pidätysmääräystä annettiin vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanoa varten ja muut neljä useita rikoksia, muiden muassa petosta, koskevia syytöimenpiteitä varten. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö koskee viimeksi mainittuun rikokseen liittyvää eurooppalaista pidätysmääräystä, joka annettiin 7.4.2020.

24. Asianomainen, joka vastustaa luovuttamista, on määrätty säilöön odottamaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen rechtbank Amsterdamin päätöstä luovuttamisesta.

25. Rechtbank Amsterdam, jolta eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa on pyydetty, totesi asiassa C-562/21 PPU toteamansa mukaisesti, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyi rakenteellisia tai yleisiä puutteita, joista aiheutui todellinen vaara siitä, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua oikeutta riippumattomaan tuomioistuimeen loukataan.¹⁴

26. Lisäksi rechtbank Amsterdam toi esille yhtäältä, ettei henkilön, jota pyydettiin luovutettavaksi syytöimenpiteitä varten, ole mahdollista saada selville luovuttamismenettelyssä, ketkä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomarit käsittelevät hänen asiansa luovuttamisen jälkeen, koska asiat jaetaan tuomioistuinten tuomareille sattumanvaraisesti, joten kyseisen henkilön on mahdotonta vedota yhden tai useamman yksilöitävissä olevan tuomarin nimitykseen liittyviin sääntöjenvastaisuuksiin. Toisaalta se totesi, ettei etsitty henkilö voi luovuttamisen jälkeen riitauttaa tehokkaasti tuomarinimityksen pätevyyttä tai tuomarin lainkäyttötehtävien hoitamisen laillisuutta 14.2.2020 voimaan tulleen lainsäädännön johdosta.¹⁵

27. Tässä tilanteessa rechtbank Amsterdam päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asianmukaista soveltaa tuomiossa Minister for Justice and Equality – – esitettyä ja tuomiossa Openbaar Ministerie – – vahvistettua arviointiperustetta tilanteessa, jossa todellisena vaarana on, että asianomainen henkilö tuomitaan tuomioistuimessa, joka ei ole etukäteen laillisesti perustettu?

¹⁴ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 20 kohta.

¹⁵ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 13.

- 2) Onko asianmukaista soveltaa tuomiossa Minister for Justice and Equality – – esitettyä ja tuomiossa Openbaar Ministerie – – vahvistettua arviointiperustetta tilanteessa, jossa luovutettavaksi pyydetty henkilö, joka vastustaa luovuttamistaan, ei voi täyttää sellaista perustetta siksi, että kyseisenä ajankohtana ei ole mahdollista selvittää hänen asiansa ratkaisevien tuomioistuinten kokoonpanoa siitä syystä, että asiat jaetaan tuomioistuimissa sattumanvaraisesti?
- 3) Merkitseekö tehokkaiden oikeussuojakeinojen puuttuminen tuomarinimitysten pätevyyden riittämiseksi Puolassa olosuhteissa, joissa on selvää, että luovutettavaksi pyydetty henkilö ei kyseisenä ajankohtana pysty osoittamaan, että hänen asiansa ratkaisevien tuomioistuinten kokoonpanossa on tuomareita, joita ei ole nimitetty pätevästi, oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeisen sisällön loukkaamista, minkä johdosta täytäntöönpaneva oikeusviranomainen on velvollinen kieltäytymään asianomaisen henkilön luovuttamisesta?”

IV Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely

28. Unionin tuomioistuimen ensimmäinen jaosto päätti 30.9.2021 hyväksyä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön näiden kahden asian käsittelemisestä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä. Unionin tuomioistuin toi tältä osin esille, että yhtäältä esitetyt ennakkoratkaisukysymykset koskivat EUT-sopimuksen kolmannen osan V luvun soveltamisalaan kuuluvan puitepäätöksen tulkintaa ja toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ilmoittanut, että X ja Y olivat säilössä Alankomaissa odottamassa luovuttamisestaan tehtäviä päätöksiä.

29. Unionin tuomioistuin päätti myös yhdistää kyseiset asiat asioiden käsittelyn kirjallista ja suullista vaihetta sekä tuomion antamista varten, koska ne liittyvät toisiinsa.

30. X, Openbaar Ministerie (syyttäjäviranomainen, Alankomaat), Alankomaiden ja Puolan hallitukset sekä komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. Openbaar Ministerie, Irlannin, Alankomaiden ja Puolan hallitukset sekä komissio esittivät suullisia huomautuksia 16.11.2021 pidetyssä istunnossa.

V Arviointi

31. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näissä kahdessa asiassa esittämillään ennakkoratkaisukysymyksillä, jotka on tutkittava yhdessä, onko sen tuomiosta Minister for Justice and Equality ja tuomiosta Openbaar Ministerie johtuvien periaatteiden mukaisesti kieltäydettävä luovuttamasta etsittyä henkilöä seuraavissa tilanteissa:

- yhtäältä silloin, kun käsiteltävänä on vapaudenmenetyksen käsittävän lainvoimaisen rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemiseksi annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa (i) tuomioon johtaneessa oikeudenkäyntimenettelyssä on loukattu oikeutta etukäteen laillisesti perustettuun tuomioistuimeen eikä (ii) kyseisen oikeuden mahdollista loukkaamista vastaan ole käytettävissä mitään tehokasta oikeussuojakeinoa¹⁶

¹⁶ Asiassa C-562/21 PPU esitetty ainoa kysymys.

- toisaalta silloin, kun käsiteltävänä on syytetoimenpiteitä varten annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja (i) on todellinen vaara, että etsityn henkilön asia ratkaistaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tuomioistuimessa, jota ei ole perustettu laillisesti etukäteen;¹⁷ (ii) kyseinen henkilö ei pysty selvittämään hänen asiansa ratkaisevien tuomioistuinten kokoonpanoa, sillä asiat jaetaan sattumanvaraisesti;¹⁸ eikä (iii) tuomarinimitysten pätevyyden riittävyydeksi ole tehokasta oikeussuojakeinoa.¹⁹

32. Kertaan ensin puitepäätöksestä 2002/584 ja asian kannalta merkityksellisestä oikeuskäytännöstä johtuvat periaatteet (A), ja vastaan sitten ennakkoratkaisukysymyksiin (B).

A Puitepäätöksestä 2002/584 ja asian kannalta merkityksellisestä oikeuskäytännöstä johtuvat periaatteet

33. Käyn seuraavaksi läpi puitepäätökseen 2002/584 sisältyvät ja oikeuskäytännöstä johtuvat periaatteet, jotka koskevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteita, jotka liittyvät etsityn henkilön perusoikeuksien loukkaamisen vaaraan (1), sekä edellytykset, joiden täytyessä tuomarinimitykseen liittyvä sääntöjenvastaisuus voi johtaa henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden vaarantumiseen (2).

1. Etsityn henkilön perusoikeuksien loukkaamisen vaaraan liittyvät eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet

34. Kuten puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan viidennestä, kuudennesta ja kymmenennestä perustelukappaleesta ilmenee, eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat järjestelyt, joilla voidaan poistaa monimutkaiset ja aikaa vievät luovuttamismenettelyt, ovat vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, jota Eurooppa-neuvosto on luonnehtinut oikeudellisen yhteistyön kulmakiveksi, konkreettinen sovellus rikosoikeuden alalla, ja ne perustuvat jäsenvaltioiden väliseen vankkaan luottamukseen.²⁰ Kyseisten järjestelyjen soveltaminen voidaan keskeyttää vain, jos jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti SEU 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita, minkä neuvosto toteaa kyseisen sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja minkä seurauksista on säädetty saman artiklan 2 kohdassa. Kyseisen puitepäätöksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa täsmennetään kuitenkin, että puitepäätöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan SEU 6 artiklassa tunnustettuja ja perusoikeuskirjasta kuvastuvia periaatteita.²¹

35. Nämä kaksi puitepäätöksen 2002/584 ydinajatuksia näkyvät puitepäätöksen 1 artiklassa, jonka 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja kyseisen puitepäätöksen säännösten mukaisesti ja jonka 3 kohdassa täsmennetään, ettei kyseinen puitepäätös vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa SEU 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.

¹⁷ Ensimmäinen kysymys asiassa C-563/21 PPU.

¹⁸ Toinen kysymys asiassa C-563/21 PPU.

¹⁹ Kolmas kysymys asiassa C-563/21 PPU.

²⁰ Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on täsmennetty, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevien järjestelyjen tavoitteena on estää erityisesti se, ettei etsitty henkilö, joka oleskelee toisessa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän on väitetyt rikoksen, jää rankaisematta (ks. tuomio Openbaar Ministerie, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

²¹ Unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmennänyt, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano on pääsääntö ja täytäntöönpanosta kieltäytymisen katsotaan olevan poikkeus, jota on tulkittava suppeasti (ks. tuomio Minister for Justice and Equality (41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio Openbaar Ministerie (37 kohta)).

36. Täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voivat siis lähtökohtaisesti kieltäytyä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vain puitepäätöksen 2002/584 3–4 a artiklassa tyhjentävästi luetelluin perustein²² tai unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ”poikkeuksellisissa olosuhteissa”, joiden vakavuuden tähden on tarpeen rajoittaa rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön perusteena olevia vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta ja jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatetta.²³

37. Poikkeuksellisten olosuhteiden, joihin tiettyjen perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien loukkaaminen kuuluu, olemassaolon osoittamiseksi unionin tuomioistuin on vahvistanut tuomiossa Aranyosi ja Căldăraru kaksivaiheisen arvioinnin (jäljempänä kaksivaiheinen arviointi tai arviointi):²⁴

- ensimmäisessä vaiheessa täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on arvioitava perusoikeuksien loukkaamisen todellinen vaara pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion yleisen tilanteen kannalta
- toisessa vaiheessa kyseisen oikeusviranomaisen on arvioitava konkreettisesti ja tarkasti, onko olemassa todellinen vaara, että etsityn henkilön perusoikeutta loukataan käsiteltävän asian olosuhteet huomioon ottaen.²⁵

38. Sitten näitä periaatteita ja erityisesti kaksivaiheista arviointia on sovellettu tilanteessa, jossa on ollut vaara siitä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon jälkeen perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa oikeutta loukataan pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion, tässä tapauksessa Puolan tasavallan, tuomioistuinjärjestelmään liittyvien sellaisten rakenteellisten tai yleisten puutteiden vuoksi, jotka voivat vaikuttaa tuomareiden riippumattomuuteen ja johtaa siten kyseisen oikeuden loukkaamiseen.

39. Unionin tuomioistuin on todennut tuomiossa Minister for Justice and Equality, jossa oli kyseessä Puolan oikeusviranomaisten antama eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten, että vaikka täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on arvioinnin ensimmäisen vaiheen jälkeen tiedossaan pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvistä rakenteellisista tai yleisistä puutteista johtuvia seikkoja, kuten komission SEU 7 artiklan 1 kohdan nojalla laatimassa perustellussa ehdotuksessa mainittuja seikkoja, jotka osoittavat, että on todellinen vaara oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeisen sisällön loukkaamisesta,²⁶ kyseisen oikeusviranomaisen on vielä toisessa vaiheessa tarkistettava konkreettisesti ja tarkasti, onko painavia perusteita uskoa,

²² Lisäksi eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle voidaan asettaa vain jokin kyseisen puitepäätöksen 5 artiklassa tyhjentävästi säädettyistä ehdoista.

²³ Ks. vastaavasti lausunto 2/13 (Unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen) 18.12.2014, (EU:C:2014:2454, 191 kohta) sekä tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 82 kohta; jäljempänä tuomio Aranyosi ja Căldăraru). Ks. myös julkisasiamies Campos Sánchez-Bordonan ratkaisuehdotus L ja P (Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuus) (C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:925, 39 kohta).

²⁴ Ks. tuomio Aranyosi ja Căldăraru (88, 89, 92 ja 94 kohta).

²⁵ Asiassa oli kyseessä todellinen vangittujen henkilöiden epäinhimillisen tai halventavan kohtelun vaara pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, kun huomioon otetaan unionin oikeudessa vahvistettu perusoikeuksien suojan taso ja erityisesti perusoikeuskirjan 4 artikla.

²⁶ Tarkemmin sanottuna pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa olevista rakenteellisista ja yleisistä puutteista johtuva kyseisen jäsenvaltion tuomioistuinten riippumattomuuden puute (tuomio Minister for Justice and Equality (61–67 kohta)) aiheuttaa sen, että oikeutta riippumattomaan tuomioistuimeen ja siten oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeistä sisältöä loukataan (75 kohta).

että asianomainen henkilö altistuu tällaiselle vaaralle, jos hänet luovutetaan pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon.²⁷ Tässä yhteydessä kyseisen oikeusviranomaisen on otettava huomioon arviointiperusteita, kuten asianomaisen henkilön henkilökohtainen tilanne, sen rikoksen luonne, josta kyseistä henkilöä syytetään, ja tosiseikasto, jotka ovat perusteena eurooppalaiselle pidätysmääräykselle (jäljempänä merkitykselliset arviointiperusteet), samoin kuin pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimittamat tiedot.²⁸

40. Unionin tuomioistuin on todennut yhtäältä tuomiossa Openbaar Ministerie, jossa oli kyseessä Puolan oikeusviranomaisten antama eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä ja vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa varten, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen, jolla oli tiedossaan seikkoja, jotka osoittivat, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa oli lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyviä rakenteellisia tai yleisiä puutteita, jotka olivat olemassa jo pidätysmääräyksen antamisajankohtana tai ilmenivät sen antamisen jälkeen, ei tästä huolimatta voinut kieltäytyä pitämästä pidätysmääräyksen antanutta tuomioistuinta puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena.²⁹ Toisaalta unionin tuomioistuin on muistuttanut, ettei täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi, vaikka se on todennut edellä mainittujen rakenteellisten tai yleisten puutteiden olemassaolon, jättää suorittamatta arvioinnin toista vaihetta. Kyseisen viranomaisen velvollisuutena on tässä toisessa vaiheessa arvioida, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että henkilö, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys, altistuu todelliselle varalle siitä, että hänen perusoikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin loukataan, jos hänet luovutetaan.³⁰ Unionin tuomioistuin on viitannut tässä yhteydessä merkityksellisiin arviointiperusteisiin, jotka on esitetty tuomiossa Minister for Justice and Equality,³¹ täsmentäen samalla, että kyseinen viranomainen voi ottaa pidätysmääräyksen antamisen taustalla olevan tosiseikaston yhteydessä huomioon viranomaisten esittämät lausunnot, jotka voivat vaikuttaa yksittäistapauksen käsittelyyn.³²

41. Unionin tuomioistuin on katsonut edellä mainituissa tuomioissa olennaisin osin – etsityn henkilön luovuttamisen periaatteesta kiinni pitäen –, että se, että on olemassa todellinen vaara siitä, että jos kyseinen henkilö luovutetaan pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle, hänen perusoikeuttaan saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa tuomioistuimessa loukataan ja siten hänellä olevan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden, joka on taattu perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, keskeiseen sisältöön puututaan, voi antaa

²⁷ Unionin tuomioistuin on täsmentänyt tältä osin, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen olisi siis vasta sitten, kun Eurooppa-neuvosto on tehnyt päätöksen, jolla todetaan SEU 7 artiklan 2 kohdassa määrätyn edellytyksin, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa loukataan vakavasti ja jatkuvasti oikeusvaltioon olennaisesti liittyvien periaatteiden kaltaisia SEU 2 artiklassa tarkoitettuja periaatteita, minkä jälkeen neuvosto keskeyttää puitepäätöksen 2002/584 soveltamisen kyseisen jäsenvaltion osalta, velvollinen kieltäytymään automaattisesti panemasta täytäntöön mitään mainitun jäsenvaltion antamaa eurooppalaista pidätysmääräystä, jolloin sen ei tarvitse suorittaa konkreettista arviointia siitä, altistuuko kyseessä oleva henkilö todelliselle vaaralle siitä, että hänellä olevan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeiseen sisältöön puututaan (ks. tuomio Minister for Justice and Equality (72 kohta) sekä puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan kymmenes perustelukappale).

²⁸ Ks. tuomio Minister for Justice and Equality (79 kohta).

²⁹ Unionin tuomioistuin täsmensi, että noissa olosuhteissa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voinut kieltäytyä pitämästä kaikkia pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomareita ja tuomioistuimia, jotka olivat toiminnassaan lähtökohtaisesti täysin riippumattomia täytäntöönpanovallasta, edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena ja että esille tulleiden puutteiden olemassaolo ei vaikuttanut välttämättä kaikkiin ratkaisuihin, joita kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat kussakin yksittäistapauksessa joutua tekemään (tuomio Openbaar Ministerie, 41 ja 42 kohta).

³⁰ Ks. tuomio Openbaar Ministerie (60 kohta).

³¹ Tuomio Minister for Justice and Equality (79 kohta). Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 39 kohta.

³² Ks. tuomio Openbaar Ministerie (61 kohta).

täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle mahdollisuuden olla poikkeuksellisesti panematta kyseistä eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdan nojalla.³³

42. Tämä selvitystyö tapahtuu kaksivaiheisessa arvioinnissa, ja se edellyttää olennaisesti pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tilanteen yleistä arviointia, minkä jälkeen on arvioitava asianomaisen henkilön henkilökohtainen tilanne, ja tästä on ilmevä kyseisen henkilön altistuvan konkreettisesti todelliselle vaaralle siitä, että asianomaisia perusoikeuksia loukataan.

2. Edellytykset, joiden täytyessä tuomarinimitykseen liittyvä sääntöjenvastaisuus voi vaikuttaa henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen

43. Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa olevat rakenteelliset tai yleiset puutteet, jotka vaikuttavat perusoikeuteen, joka koskee oikeudenkäyntiä etukäteen laillisesti perustetussa tuomioistuimessa, johtuvat pääosin oikeuslaitoksen jäsenten nimittämiseen liittyvistä sääntöjenvastaisuuksista,³⁴ seuraavaksi on nähdäkseni aiheellista käydä lyhyesti läpi unionin tuomioistuimen vahvistamat periaatteet, jotka koskevat edellytyksiä, joiden täytyessä tuomarinimitykseen liittyvä sääntöjenvastaisuus voi vaarantaa henkilön oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

44. Unionin tuomioistuin on lausunut 26.3.2020 antamassaan tuomiossa uudelleenkäsittely Simpson v. neuvosto ja HG v. neuvosto³⁵ Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen tuomarin nimittämismenettelyyn liittyneen sääntöjenvastaisuuden vaikutuksesta asianosaisten oikeuteen, joka koskee oikeudenkäyntiä etukäteen laillisesti perustetussa tuomioistuimessa.

45. Unionin tuomioistuin toi kyseisessä tuomiossa esille, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa, joka vastaa perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa,³⁶ tarkoitettu oikeus oikeudenkäyntiin ”laillisesti perustetussa” tuomioistuimessa sisältää jo luonteensa vuoksi tuomareiden nimittämismenettelyn,³⁷ ja täsmänsi, että kyseessä olevassa tuomioistuinjärjestelmässä tuomareiden nimittämisen yhteydessä tapahtunut sääntöjenvastaisuus merkitsee perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisen virkkeen rikkomista erityisesti silloin, kun tämä sääntöjenvastaisuus on luonteeltaan ja vakavuudeltaan sellainen, että se aiheuttaa todellisen vaaran siitä, että muut valtiollaan käyttäjät, erityisesti toimeenpanovallan käyttäjät, voivat käyttää niille kuulumatonta harkintavaltaa, joka vaarantaa nimittämismenettelyn lopputuloksen integriteetin ja aiheuttaa siten yksityisille

³³ Ks. tuomio Minister for Justice and Equality (59 kohta) ja tuomio Openbaar Ministerie (61 kohta). Tuon esille, että unionin tuomioistuin on todennut ensin mainitussa tuomiossa, että kyseinen tilanne voi antaa täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle mahdollisuuden jättää poikkeuksellisesti ryhtymättä toimenpiteisiin eurooppalaisen pidätysmääräyksen johdosta, kun taas unionin tuomioistuin on täsmäntänyt viimeksi mainitussa tuomiossa, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on kieltäydyttävä panemasta täytäntöön kyseistä eurooppalaista pidätysmääräystä.

³⁴ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tuomarien nimittämiseen KRS:n ehdotuksesta KRS:stä annetun lain ja erinäisten muiden lakien muuttamisesta 8.12.2017 annetun lain mukaisesti.

³⁵ C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232; jäljempänä tuomio uudelleenkäsittely Simpson.

³⁶ Ks. perusoikeuskirjan selitykset (EUVL 2007, C 303, s. 17).

³⁷ Tuomio uudelleenkäsittely Simpson (74 kohta). Ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 1.12.2020, Guðmundur Andri Ástráðsson v. Islanti (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 226–228 kohta) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.7.2021, Reczkowicz v. Puola (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719, 218 kohta).

perustellun epäilyksen yhden tai useamman asianomaisen tuomarin riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta, ja näin on silloin, kun on kyse perustavanlaatuisista säännöistä, jotka liittyvät erottamattomasti kyseisen tuomioistuinjärjestelmän perustamiseen ja toimintaan.³⁸

46. Unionin tuomioistuin erotti kyseisessä tuomiossa toisistaan yhtäältä kyseessä olleen virkamiestuomioistuimen tuomarin nimittämismenettelyn (viranhakuilmoituksen), jonka unionin yleinen tuomioistuin oli todennut sääntöjenvastaiseksi, ja toisaalta virkamiestuomioistuimen tuomareiden nimittämistä koskevat perustavanlaatuiset säännöt (eli SEUT 257 artiklan neljäs kohta sekä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön liitteessä I oleva 3 artikla) ja totesi, että pelkästään nimittämismenettelyn rikkominen ei riitä osoittamaan, että virkamiestuomioistuimen tuomareiden nimittämismenettelyä koskevaa perustavanlaatuista sääntöä olisi rikottu sen laatuksella ja niin vakavalla tavalla, että se olisi luonut todellisen vaaran siitä, että neuvosto käyttää väärin toimivaltaansa vaarantamalla nimittämismenettelyn lopputuloksen integriteetin ja aiheuttamalla siten henkilölle perustellun epäilyn kolmanteen virkaan nimitetyn tuomarin tai jopa sen jaoston, johon hänet on sijoitettu, riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta.³⁹ Unionin tuomioistuin sovelsi näitä samoja periaatteita Puolan tuomioistuinjärjestelmään 6.10.2021 antamassaan tuomiossa W.Ż. (Ylimmän tuomioistuimen ylimääräistä valvontaa ja julkisia asioita käsittelevä jaosto – Nimittäminen).⁴⁰

47. Tämän oikeuskäytännön perusteella on olennaisilta osin niin, että tiettyjen tuomarien nimittämiseen liittyvät sääntöjenvastaisuudet voivat vaikuttaa yksityisten konkreettiseen tilanteeseen, jos niistä aiheutuu vaara toimeenpanovallan käyttäjän puuttumisesta lainkäyttöön ja jos ne aiheuttavat näin yksityisille epäilyn kyseisten tuomarien ja niiden tuomioistuinten, joihin heidät on sijoitettu, riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta. Totean näin ollen, että pääasioissa tehtävän arvioinnin toisessa vaiheessa on tutkittava merkitykselliset arviointiperusteet huomioon ottaen, liittykö etsittyjen henkilöiden tilanteeseen toimeenpanovallan käyttäjän kannalta intressi, joka ylittää väitettyihin rikoksiin liittyvät konkreettiset seikat ja joka altistaa kyseiset henkilöt sille vaaralle, ettei heidän asiaansa käsitellä puolueettomasti, kuten selvitän jäljempänä.

B Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

48. Käsiteltävät asiat sijoittuvat lähes täsmälleen samanlaiseen asiayhteyteen kuin tuomion Minister for Justice and Equality ja tuomion Openbaar Ministerie taustalla olleet asiat sekä vireillä oleva asia C-480/21 (Minister for Justice and Equality).⁴¹ Niissä on kyseessä Puolan oikeusviranomaisen syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa varten antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano. Kuten

³⁸ Tuomio uudelleenkäsitely Simpson (75 kohta).

³⁹ Tuomio uudelleenkäsitely Simpson (79 kohta).

⁴⁰ C-487/19, EU:C:2021:798 (130 kohta).

⁴¹ Tässä asiassa on kyseessä niin ikään Puolan oikeusviranomaisten syytetoimenpiteitä ja vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa varten antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano. Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti) on tuonut ennakkoratkaisupyynnössään esille yhtäältä, ettei sillä ollut mahdollisuutta selvittää tuomioistuimen kokoonpanoa, jossa asianomaisten asia käsiteltäisiin, sillä asiat jaettiin sattumanvaraisesti, ja toisaalta, etteivät asianomaiset voineet riitauttaa tuomioistuimessa sen tuomioistuimen kokoonpanoa, jossa heidän asiansa käsiteltäisiin, vaikka he katsoisivat kokoonpanon olevan sääntöjenvastainen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee siis, ovatko Puolan tuomioistuinjärjestelmään liittyvät rakenteelliset tai yleiset puutteet niin laajoja, että ne merkitsevät itsessään oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden keskeisen sisällön loukkaamista, mikä vapauttaisi sen olennaisin osin velvollisuudesta kaksivaiheisen arvioinnin toiseen vaiheeseen.

edellä on jo tuotu esille, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksillään lähinnä, onko sen toteutettava arvioinnin toinen vaihe⁴² käsiteltävän asian taustalla olevassa erityisessä asiayhteydessä, ja jos on, miten.

1. Arvioinnin ensimmäinen vaihe

49. Arvioinnin ensimmäisestä vaiheesta on huomautettava aluksi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa – esittämättä tästä kuitenkaan mitään ennakkoratkaisukysymystä –, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa on esiintynyt lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyviä rakenteellisia tai yleisiä puutteita eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen aikaan, että niitä esiintyy edelleen ja että ne ovat jopa pahentuneet viime vuosina. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perustaa tämän toteamuksensa lähinnä siihen, että tuomarit nimitetään KRS:n ehdotuksesta KRS:stä annetun lain ja erinäisten muiden lakien muuttamisesta 8.12.2017 annetun lain⁴³ mukaisesti, sekä siihen, että luovutetun henkilön on mahdotonta riitauttaa tehokkaasti tuomarinimityksen pätevyyttä tai tuomarin lainkäyttötehtävien hoitamisen lainmukaisuutta 14.2.2020 voimaan tulleen lainsäädännön johdosta.⁴⁴

50. En halua astua ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen varpaille sille kuuluvan toimivallan osalta; ellei sille kuuluvasta kyseisen arvioinnin ajankohtaisuutta ja kansallisen tilanteen mahdollista muuttumista koskevasta arvioinnista muuta johdu,⁴⁵ totean voivani yhtyä lähtökohtaisesti kyseisen tuomioistuimen toteamuksiin Puolan tuomioistuinjärjestelmän riippumattomuutta koskevan oikeuskäytännön perusteella.⁴⁶

2. Arvioinnin toinen vaihe

51. Unionin tuomioistuinta pyydetään selkiyttämään merkityksellisten arviointiperusteiden soveltamista arvioinnin toisessa vaiheessa, kun täytäntöön pantavana on yhtäältä vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja toisaalta syytetoimenpiteitä varten annettu eurooppalainen pidätysmääräys.⁴⁷

52. On siis arvioitava, voivatko pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa esiintyvät lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvät rakenteelliset tai yleiset puutteet, joihin liittyy tai voi liittyä etsityn henkilön asian ratkaiseen tuomarin tai hänen asiansa luovutuksen jälkeen mahdollisesti ratkaisevan tuomarin nimittämistä koskevia erityisiä puutteita, johtaa käsiteltävässä asiassa siihen, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ensimmäisessä virkkeessä vahvistettua kyseisen henkilön oikeutta riippumattomaan tuomioistuimeen loukataan. Jos voivat,

⁴² Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 37–40 kohta.

⁴³ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 6.

⁴⁴ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 13.

⁴⁵ Tältä osin on valitettavasti todettava, että nyt käsiteltävien ennakkoratkaisupyyntöjen jättämisen jälkeen tilanne on kehittynyt erityisen huolestuttavalla tavalla Trybunał Konstytucyjny antaman tuomion perusteella.

⁴⁶ Unionin tuomioistuin on näet todennut kyseisessä oikeuskäytännössään, että useat Puolan tuomioistuinjärjestelmän uudistukseen liittyvät seikat ovat vastoin perusoikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, koska osa Puolan tuomioistuimista ei ole riippumattomia. Ks. erityisesti vastikään 6.10.2021 annettu tuomio W.Ż. (Ylimmän tuomioistuimen ylimääräistä valvontaa ja julkisia asioita käsittelevä jaosto – Nimittäminen) (C-487/19, EU:C:2021:798).

⁴⁷ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 31 kohta.

täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on pidättäydyttävä puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdan nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, kun taas päinvastaisessa tapauksessa sen on pantava viimeksi mainittu täytäntöön.⁴⁸

53. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo yhtäältä esille vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon osalta, että olemassa on todellinen vaara siitä, että yksi tai useampi riidanalaiusten uudistusten⁴⁹ jälkeen nimitetty tuomari on osallistunut eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön asian käsittelyyn. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää, että vaikka kyseisen henkilön on aineellisesti mahdollista selvittää, ketkä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomarit ovat osallistuneet hänen asiansa käsittelyyn, hän ei pysty riitauttamaan tehokkaasti tuomarinimityksen pätevyyttä tai tuomarin lainkäyttötehtävien hoitamisen lainmukaisuutta riidanalaiusten uudistusten yhteydessä vuonna 2020 tehdyn lakimuutoksen johdosta.⁵⁰

54. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa toisaalta syytetoimenpiteitä varten annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, ettei etsitty henkilö pysty saamaan selville, ketkä tuomarit tulevat käsittelemään hänen asiansa luovutuksen jälkeen, sillä asiat jaetaan tuomioistuinten tuomareille sattumanvaraisesti niin ikään riidanalaiusten uudistusten yhteydessä käyttöön otettua menettelyä noudattaen.

55. Näissä kahdessa tapauksessa mahdollisia tilanteita on kaksi: ensinnäkin tilanne, jossa on mahdollista poissulkea se, että sääntöjenvastaisuuksia olisi tapahtunut nimitettäessä yksi tai useampi tuomari, joka on käsitellyt tai joka saattaa käsitellä etsityn henkilön asiaa (a), ja sitten tilanne, jossa tällaiseen nimitykseen liittyviä sääntöjenvastaisuuksia tai niiden todellinen vaara on olemassa (b). Ennakkoratkaisukysymykset koskevat jälkimmäistä tilannetta, jonka osalta on selvitettävä, voiko tällaisten sääntöjenvastaisuuksien tai niiden vaaran olemassaolo johtaa ja missä määrin se voi johtaa siihen, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on kieltäydyttävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta. Käyn vielä lopuksi lyhyesti läpi mahdollisia vaikutuksia, joita Trybunał Konstytucyjny'n tuomiosta aiheutuu edellä mainitulle arvioinnille, sillä vaikka kyseinen tuomio on annettu käsiteltävien ennakkoratkaisupyyntöjen jättämistä myöhemmin, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava se huomioon arvioinnissaan (c).

a) Toimivaltaisten kansallisten tuomarien nimitykseen ei liity sääntöjenvastaisuuksia

56. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi päätyä omien selvitystensä sekä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti mahdollisesti käydyin tietojenvaihdon perusteella toteamaan, ettei vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen etsitylle henkilölle määränneen oikeusviranomaisen ratkaisukokoonpanoon kuuluneita

⁴⁸ Huomautan, että mahdollinen kieltäytyminen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta ei vaikuta etenään siihen mahdollisuuteen, että henkilöä, josta kyseinen eurooppalainen pidätysmääräys on annettu, voidaan syyttää täytäntöönpanojäsenvaltiossa samasta teosta, joka on ollut eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteena, tai että täytäntöönpanojäsenvaltio sitoutuu panemaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen perustana olevan rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöön, jos tämä on täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännön mukaan sallittua. Lisäksi tällaisesta mahdollisuudesta säädetään puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 2 ja 6 alakohdassa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevien harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden yhteydessä.

⁴⁹ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa erityisesti tuomarien nimittämiseen KRS:n ehdotuksesta KRS:stä annetun lain ja erinäisten muiden lakien muuttamisesta 8.12.2017 annetun lain mukaisesti.

⁵⁰ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 21 kohta.

tuomareita ollut nimitetty riidanalaisiin uudistuksiin perustuvien sääntöjen mukaisesti⁵¹ tai ettei ole konkreettista vaaraa siitä, että syytetoimenpiteitä varten luovutettavaksi pyydetyn henkilön asian käsittelee oikeusviranomainen, jonka ratkaisukokoonpanoon kuuluvat tuomarit on nimitetty kyseisten sääntöjen perusteella.

57. Tällaisissa tilanteissa pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmään vaikuttavien rakenteellisten tai yleisten puutteiden ei pitäisi estää asianomaisen henkilön luovuttamista kyseiseen jäsenvaltioon, jollei luovuttamisesta kieltäytymiselle ole muita perusteita.⁵²

b) Toimivaltaisten kansallisten tuomarien nimitykseen liittyvien sääntöjenvastaisuuksien tai niiden konkreettisen vaaran olemassaolo

58. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voisi siis päätyä omien selvitystensä sekä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti mahdollisesti käydyn tietojenvaihdon perusteella toteamaan, että vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen määränneen oikeusviranomaisen ratkaisukokoonpanoon kuuluneista tuomareista yksi tai useampi oli itse asiassa nimitetty riidanalaisiin uudistuksiin perustuvien sääntöjen mukaisesti tai että olemassa on konkreettinen vaara siitä, että tuomarit, jotka ovat käsitelleet etsityn henkilön asian tai jotka tulevat käsittelemään hänen asiansa luovuttamisen jälkeen, on nimitetty kyseisten sääntöjen mukaisesti. Näille tilanteille, joista on kyse asiassa C-563/21 PPU esitetyissä kahdessa ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä, on ominaista, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on epävarma siitä, vaikuttaako sääntöjenvastaisesti nimitettyjen tuomarien (tosiasiallinen tai todennäköinen) osallistuminen tosiasiasa siihen, toteutuuko kyseisen henkilön perusoikeus riippumattomaan tuomioistuimeen.

59. Minusta vaikuttaa siltä, että edellä tämän ratkaisuehdotuksen 37–41 kohdassa tarkastellun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella tämä epävarmuus ei yksin riitä osoittamaan arvioinnin toisen vaiheen yhteydessä, että olemassa on todellinen vaara siitä, että etsityn henkilön perusoikeutta riippumattomaan tuomioistuimeen loukataan, eikä se siten riitä oikeuttamaan kyseisen oikeusviranomaisen mahdollista kieltäytymistä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta. Pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmässä esiintyvät rakenteelliset tai yleiset puutteet eivät voi vapauttaa

⁵¹ Olen tässä toista mieltä kuin X, joka väittää, ettei tällaisessakaan tapauksessa voida yhtäältä poissulkea sitä, että jossain vaiheessa luovutuksen jälkeen oikeusriita tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä vaatimus, kuten tuomiota koskeva muutoksenhaku taikka ehdonalaista vapautta, ehdollista rangaistusta tai armahdusta koskeva vaatimus, saatetaan tuomarin käsiteltäväksi, ja että toisaalta on virheellistä olettaa lähtökohtaisesti, että olemassa on lainvoimainen tuomio, johon X haluaa vedota tuomioistuimessa. Minusta ei näet ole niin, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on tutkittava yleisluonteisesti ja hypoteettisesti pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmä, jotta vältetään se, että luovutettu henkilö voisi altistua mahdollisissa asian käsittelyn myöhemmissä vaiheissa sille vaaralle, ettei hänen asiaansa ratkaistaisi riippumattomassa tuomioistuimessa.

⁵² Haluan täsmentää, että tämä päätelmä liittyy kysymykseen niistä konkreettisissa yksittäistapauksissa ilmenevistä vaikutuksista, joita on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esille ottamalla pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa esiintyvillä rakenteellisilla ja yleisillä puutteilla, jotka koskevat useiden tuomareiden nimityksiin liittyvistä sääntöjenvastaisuuksista johtuvaa tuomioistuinten riippumattomuuden puutetta. Päätelmä ei koske näissä samoissa tapauksissa mahdollisesti ilmeneviä vaikutuksia, jotka johtuvat pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmän muista rakenteellisista tai yleisistä puutteista, esimerkiksi tuomareihin sovellettavaan kurinpitäjärjestelmään liittyvistä (ks. tuomio 15.7.2021, komissio v. Puola (Tuomareihin sovellettava kurinpitäjärjestelmä) (C-791/19, EU:C:2021:596)). Siinä tapauksessa, että etsitty henkilö toimittaisi tietoja, jotka antaisivat aiheen epäillä konkreettisesti tuomareihin sovellettavaan kurinpitäjärjestelmään liittyvien rakenteellisten tai yleisten puutteiden vaikuttavan kyseisen henkilön tilanteeseen, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen olisi tutkittava – pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti mahdollisesti toimittamien tietojen perusteella –, onko merkitykselliset arviointiperusteet huomioon ottaen riittävät perusteet katsoa, että kurinpitomenettelyiden olemassaololla tai niiden uhalla on saattanut olla vaikutusta eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteena olevaan (rikoksesta tuomitsemista tai syyttämistä koskevaan) päätökseen. Ennakkoratkaisupyynnöistä ei kuitenkaan ilmene, että tämä kysymys olisi noussut esille pääasioissa.

kyseistä oikeusviranomaista velvollisuudesta tutkia merkitykselliset arviointiperusteet eikä sitä voi vapauttaa tästä velvollisuudesta myöskään pelkkä kyseisten puutteiden vaikutus varsinaisiin etsittyä henkilöä koskeviin päättyneisiin tai tuleviin kansallisiin menettelyihin, mikä kylläkin kannustaa tätä oikeusviranomaista toimimaan erityisen huolellisesti arvioidessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä olosuhteita.⁵³

60. Muistutan tältä osin, että unionin tuomioistuin on todennut Puolan tuomioistuinjärjestelmän riippumattomuutta koskevassa oikeuskäytännössään lähinnä, että Puolan tasavalta on antanut riidanalaisilla uudistuksilla täytäntöönpanovalle mahdollisuuden puuttua ratkaisevalla tavalla tuomarien nimittämiseen ja tuomareihin sovellettavaan kurinpitäjärjestelmään. Lisäksi edellä tämän ratkaisuehdotuksen 45 kohdassa tarkastellussa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä täsmennetään, että tuomarinimityksiin liittyvä sääntöjenvastaisuus merkitsee perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan rikkomista erityisesti silloin, kun siitä aiheutuu vaara täytäntöönpanovallan puuttumisesta lainkäyttövallan toimintaan, mikä antaa täytäntöönpanovallan käyttäjälle mahdollisuuden vaikuttaa lainkäyttövalttaan ja loukkaa toimivallanjakoa ja siten lainkäyttövallan riippumattomuutta.⁵⁴

61. Katson siis, että etsittyjen henkilöiden henkilökohtaiseen tilanteeseen kohdistuvien rakenteellisten tai yleisten puutteiden vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon havaittujen puutteiden luonne. Käsiteltävässä asiassa havaitut puutteet koskevat sitä, että täytäntöönpanovallan käyttäjä puuttuu lainkäyttövallan toimintaan, joten on selvítettävä, voiko tämä puuttuminen vaikuttaa etsittyjä henkilöitä koskevien asioiden käsittelyyn.

62. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siis tutkittava etsityn henkilön toimittamien tietojen sekä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion viranomaisilta puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti mahdollisesti saatujen tietojen perusteella, voisiko Puolan tuomioistuinten riippumattomuuden puute, joka johtuu täytäntöönpanovallan käyttäjän puuttumisesta lainkäyttövallan toimintaan, loukata etsittyjen henkilöiden oikeutta riippumattomaan tuomioistuimeen, ottamalla huomioon merkitykselliset arviointiperusteet sekä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä ja tuomioistuinjärjestelmässä mahdollisesti tapahtuneet muutokset.⁵⁵

63. Merkityksellisiä arviointiperusteita on siis sovellettava käsiteltävissä asioissa ottamalla huomioon se mahdollinen vaara, että täytäntöönpanovallan käyttäjä puuttuu etsittyjä henkilöitä koskeviin asioihin. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava ensin kyseisiä arviointiperusteita soveltaen erityisesti sitä, voiko etsittyjen henkilöiden *henkilökohtaiseen tilanteeseen* liittyä vaara siitä, että heidän asiansa ratkaistaan muiden kuin niiden seikkojen perusteella, jotka ovat merkityksellisiä arvioitaessa näiden henkilöiden väitetyksi lainvastaista menettelyä; tällaisia seikkoja voivat olla kyseisten henkilöiden mahdollinen osallistuminen politiikkaan tai kuuluminen tiettyyn sellaiseen ryhmään tai vähemmistöön tai heillä olevaan

⁵³ Ks. rakenteellisten ja yleisten puutteiden pahentumisesta julkisasiamies Campos Sánchez-Bordonan ratkaisuehdotus L ja P (Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuus) (yhdistetyt asiat C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:925, 76 kohta) sekä tuomio Openbaar Ministerie (60 kohta).

⁵⁴ Arvioinnin tulos olisi ollut sitä vastoin toinen, jos kyseiset puutteet olisivat koskeneet jotain muuta seikkaa, kuten nimitettyjen tuomarien toimivallan takaavia sääntöjä tai heidän virkakautensa kestoa (ks. vastaavasti tuomio uudelleen käsittely Simpson (77–81 kohta)).

⁵⁵ Viittaan erityisesti 14.7.2021 annettuun määräykseen, jolla Puolan tasavalta määrättiin keskeyttämään useiden ylimmän tuomioistuimen kurinpitojaoston riippumattomuutta koskevien kansallisten oikeussäännösten soveltaminen, kunnes asiassa C-204/21 julistetaan tuomio, jolla asian käsittely päätetään, sekä unionin tuomioistuimen varapresidentin 27.10.2021 antamaan määräykseen komissio v. Puola (C-204/21 R, ei julkaistu, EU:C:2021:877), jolla Puolan tasavallalle määrättiin uhkasakko, jotta se ryhtyisi viipymättä noudattamaan ensin mainittua määräystä. Puolan tasavallan edustaja täsmensi istunnossa, että kyseisen lain soveltaminen keskeytettiin unionin tuomioistuimen varapresidentin 14.7.2021 antaman määräyksen johdosta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

sellaiseen yhteiskunnalliseen asemaan, jonka vuoksi he ovat erityisen alttiita täytäntöönpanovallan käyttäjän puuttumiselle heitä koskevaan asiaan täytäntöönpanovallan käyttäjän harjoittama politiikka huomioon ottaen. Sitten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, voiko niiden *rikosten luonne*, joiden takia nämä henkilöt ovat syytetoimenpiteiden kohteena, aiheuttaa vaaran siitä, ettei heitä koskevaa asiaa ratkaista riippumattomasti.⁵⁶ Sen jälkeen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on vielä arvioitava, voiko tällainen riski aiheutua eurooppalaisen pidätysmääräyksen taustalla olevasta *tosiseikastosta*, kun huomioon otetaan viranomaisten mahdollisesti esittämät lausunnot, jotka voivat vaikuttaa yksittäistapauksen käsittelyyn.

64. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi joutua tutkimaan edellä mainitun arvioinnin yhteydessä lisäksi, taataanko etsityille henkilöille pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä tehokas oikeussuojakeino, jonka avulla he voivat vedota yhden tai useamman asianomaisten tuomarin nimitykseen mahdollisesti liittyvään sääntöjenvastaisuuteen (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 53 kohta); tätä seikkaa koskevat asiassa C-562/21 PPU esitetty ainoa ennakkoratkaisukysymys sekä asiassa C-563/21 PPU esitetty kolmas ennakkoratkaisukysymys.⁵⁷

65. Katson täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen tehtävänä olevan arvioinnin laajuudesta, että etsityn henkilön on toimitettava ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle tiedot, joista ilmenee ensi näkemältä konkreettinen vaara siitä, ettei hänen asiaansa ehkä ratkaista riippumattomalla tavalla tämän ratkaisuehdotuksen 63 kohdassa läpi käyty arviointiperusteet huomioon ottaen. Vaikka tästä ei voidakaan vaatia täyttä näyttöä, ei kyseisen seikan osoittaminen voi tapahtua vetoamalla pelkästään siihen yleiseen vaaraan, että pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmän rakenteelliset tai yleiset puutteet saattavat vaikuttaa asianomaista henkilöä koskevaan asiaan, sillä kyseinen arviointi kuuluu edelleen arvioinnin ensimmäiseen vaiheeseen. Etsityn henkilön tehtävänä on nähdäkseni yhtäältä esittää tietoja, joista ilmenee, että häntä koskevan asian käsittelyyn tosiasiallisesti tai todennäköisesti osallistuvat tuomarit on nimitetty riidanalaisten uudistusten mukaisesti tai että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ei ole riippumaton suhteessa täytäntöönpanovaltaan, ja toisaalta esittää syyt, joiden vuoksi hän katsoo, että tällaisella tilanteella voi olla kielteisiä vaikutuksia häntä koskevaan asiaan, kun otetaan huomioon hänen henkilökohtaiseen tilanteeseensa liittyvät merkitykselliset seikat, kyseessä olevien rikosten luonne ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen taustalla oleva tosiseikasto.⁵⁸ Nähdäkseni nämä seikat riittävät yleensä siihen, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on kieltäydyttävä luovuttamasta asianomaista henkilöä, ellei pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen anna itse sellaisia konkreettisia vakuutuksia tai sitoumuksia kyseisen henkilön kohtelusta luovutuksen jälkeen, jotka hälventävät kaikki epäilyt etsityn henkilön esille ottamista vaaroista.

⁵⁶ Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemat rikokset eivät ole luonteeltaan poliittisia – eivät siis esimerkiksi rikoksia, joiden osalta asianomaiset henkilöt voisivat pelätä täytäntöönpanovallan käyttäjän puuttuvan asiaan –, joten ensi näkemältä vaikuttaa epätodennäköiseltä, että kyseisten rikosten luonne voisi yksin aiheuttaa tässä tapauksessa todellisen vaaran siitä, ettei asianomaisten henkilöiden asiaa ratkaistaisi riippumattomasti, sanotun kuitenkin rajoittamatta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä olevaa konkreettista arviointia.

⁵⁷ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tässä yhteydessä 14.2.2020 voimaan tulleeseen lainsäädäntöön (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 21 kohta). Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, ovatko kyseisen lain riidanalaiset säännökset voimassa silloin, kun etsityt henkilöt mahdollisesti luovutetaan, Puolan tasavallan edustajan istunnossa esittämät täsmennykset huomioon ottaen (ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 56).

⁵⁸ Etsityn henkilön voi olla mielestäni hyödyllistä osoittaa tässä asiayhteydessä, että hän on ottanut kyseisen kysymyksen mahdollisuuksien mukaan esille pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisessa tuomioistuimessa ja erityisesti käyttänyt kaikki kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä tarjotut oikeussuojakeinot sekä toiminut huolellisesti etenkin esiintyessään kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisessa tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä.

c) *Trybunał Konstytucyjny* tuomiosta aiheutuvat vaikutukset

66. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava esillä olevat asiat ratkaistessaan yleisesti tunnettuna tosiseikkana huomioon *Trybunał Konstytucyjny* tuomio, joka on tosin annettu vasta käsiteltävien ennakkoratkaisupyyntöjen jättämisen jälkeen.

67. Vaikka *Trybunał Konstytucyjny* tuomion perustelut eivät ole vielä saatavilla, kyseisen tuomion tuomiolauselmasta ilmenee, että *Trybunał Konstytucyjny* kyseenalaistaa jopa erinäisten EU-sopimuksen perustavanlaatuisten määräysten sovellettavuuden Puolassa sekä SEU 19 artiklan 1 kohdan mukaisen unionin tuomioistuimen ensisijaisen tehtävän varmistaa, että perussopimusten tulkinnassa ja soveltamisessa noudatetaan lakia, myös SEU 2 artiklassa vahvistettua oikeusvaltion keskeistä ominaisuutta eli tuomioistuinten riippumattomuutta koskevan kysymyksen osalta.⁵⁹ Vastoin niitä vakuutteluja, joita Puolan hallituksen edustaja esitti istunnossa, vaikuttaisi siltä, ettei minkäänlaista valvontaa voida kohdistaa siihen, miten Puolan kansalliset tuomioistuimet soveltavat unionin oikeutta sellaisissa oikeudellisissa tilanteissa, joissa *Trybunał Konstytucyjny* katsoo tietyn tulkinnan olevan sitova Puolan perustuslain perusteella.

68. Ensi näkemältä kyseinen tuomio vaikuttaa olevan ylimmällä perustuslaillisella tasolla annettu poliittisen tuomiovallan ilmaus, joka kyseenalaistaa sen, jাকাako Puola unionin perustavan tärkeät periaatteet ja arvot,⁶⁰ mutta Puolan kuulumista unioniin se ei vaikuttaisi kuitenkaan kyseenalaistavan.⁶¹

69. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on toimittava äärettömän huolellisesti, ennen kuin se tekee minkäänlaisia päätelmiä *Trybunał Konstytucyjny* tuomion vaikutuksista käsiteltävässä asiassa, sillä kyseisen tuomion vaikutukset on tarkistettava tutkimalla huolellisesti tuomion perustelut ja sen konkreettinen soveltaminen⁶² ja on otettava huomioon, että tilanne kehittyy koko ajan.⁶³ Jos todetaan, että *Trybunał Konstytucyjny* tuomio estää tosiasiallisesti vastedes kaikkien kyseisen jäsenvaltion antamien eurooppalaisten pidätysmääräysten

⁵⁹ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 10.

⁶⁰ Päinvastoin kuin muutamissa muiden jäsenvaltioiden perustuslakituumioistuinten antamissa ratkaisuissa, kyseisessä tuomiossa ei nimittäin pyritä pelkkään unionin tuomioistuimen tuomioiden mahdollisen ultra vires -luonteen valvontaan, vaan sillä kyseenalaistetaan unionin oikeuden luonteeseen liittyvät erityispiirteet, joihin kuuluu ensisijaisuuden periaate (ks. mm. lausunto 2/13 (Unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, 166 kohta).

⁶¹ Vaikuttaa nimittäin siltä, ettei kyseinen tuomio korvaa SEU 50 artiklassa tarkoitettua ilmoitusta, kun huomioon otetaan 10.12.2018 annettu tuomio *Wightman* ym. (C-621/18, EU:C:2018:999) (ks. vastaavasti mm. Repasi, R., "Poland's withdrawal from the 'Community of Law' is no withdrawal from the EU", 15.10.2021 (<https://eulawlive.com/>)) sekä Curti Gialdino, C., "In cammino verso la Polesit? Prime considerazioni sulla sentenza del Tribunale costituzionale polacco del 7 ottobre 2021" (<https://www.federalismi.it/>); ks. a contrario sensu mm. Hofmann, H., "Sealed, Stamped and Delivered. The Publication of the Polish Constitutional Court's Judgement on EU Law Primacy as Notification of Intent to Withdraw under Art. 50 TEU?", sivustolla *Verfassungsblog*, 13.10.2021). Sitä paitsi Puolan hallitus vaikuttaa kiistävän tällä hetkellä eroaikensa (ks. mm. "Letter from Prime Minister Mateusz Morawiecki to the Heads of Governments and the Presidents of the European Council, the European Commission and the European Parliament on relations between national law and European law", 18.10.2021, saatavana Puolan hallituksen verkkosivuilla osoitteessa <https://www.gov.pl/web/primeminister/letter-from-prime-minister-mateusz-morawiecki-to-the-heads-of-governments-and-the-presidents-of-the-european-council-the-european-commission-and-the-european-parliament-on-relations-between-national-law-and-european-law>).

⁶² Muistutan lisäksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on kyseenalaistanut *Trybunał Konstytucyjny* luonnehtimisen "laillisesti perustetuksi tuomioistuimeksi" sen jälkeen, kun osa sen jäsenistä oli nimitetty sääntöjenvastaisesti (ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.8.2021, *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. v. Puola*, CE:ECHR:2021:0507JUD000490718), ja että *Trybunał Konstytucyjny* entiset tuomarit ovat kiistäneet *Trybunał Konstytucyjny* tuomion lainmukaisuuden (ks. "Statement of retired judges of the Constitutional Tribunal", 10.10.2021 (<http://themis-sedziowie.eu/>)).

⁶³ Esimerkiksi komissio ei ole sulkenut pois mahdollisuutta nostaa jäsenyysveloitteiden noudattamista jättämistä koskeva kanne unionin tuomioistuimessa (ks. Euroopan komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin lausunto 21/5163, Strasbourg, 8.10.2021). Lisäksi kyseinen tuomio, jolla *Trybunał Konstytucyjny* on vastannut hallituksen esittämiin kysymyksiin, on luonteeltaan vahvistava, mikä on herättänyt paljon kritiikkiä sen mahdollisuuden suhteen, että kyseinen tuomio onkin hallituksen instrumentaalisen aloitteen tuotos. Oikeuskirjallisuudessa mainitaan "stereotyyppinen vastaus" Puolan hallituksen esittämiin kysymyksiin, millä pyritään synnyttämään oikeudellinen kriisi (Atik, J., ja Groussot, X., "Constitutional attack or political feint? – Poland's resort to lawfare in Case K 3/21", 18.10.2021 (<https://eulawlive.com/>)).

täytäntöönpanon, tuloksena olisi erityisesti useiden rikosten rankaisematta jääminen, mikä loukkaisi asianomaisten rikosten uhrien oikeuksia ja haittaisi niiden Puolan tasavallan tuomareiden ammatillista toimintaa, jotka yrittävät hyödyntää unionin oikeudessa säädettyjä oikeudellisen yhteistyön mekanismeja.⁶⁴ Tämä saattaisi merkitä itsessään oikeuden epäämistä, ja tällä saattaisi olla vakavia vaikutuksia myös puitepäätöksen 2002/584 soveltamisalan ja rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön ulkopuolella.⁶⁵

70. Minusta vaikuttaa kuitenkin siltä, että tällainen lähestymistapa voi kyseenalaistaa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisen sekä jäsenvaltioiden tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välisen oikeudellisen yhteistyön, joihin eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva järjestelmä perustuu. En nimittäin näe, että tällaisessa tilanteessa voitaisiin taata vankka keskinäinen luottamus ja laaja vastavuoroinen tunnustaminen, jotka ovat eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan järjestelmän perustana.

71. Kyseisen tuomion tuomiolauselmasta ilmenevä tulkinta antaa aiheen epäillä, ettei henkilö, jota Puolan oikeusviranomaisen päätös koskee, pysty tukeutumaan tällä hetkellä unionin oikeuden perustavanlaatuisiin periaatteisiin, jotta kansallisen lainsäädännön – myös sen perustuslaillisten säännösten – mahdollinen ristiriita unionin oikeuden kanssa voitaisiin korjata. Esillä olevien pääasioiden osalta kyseinen tuomio voisi johtaa erityisesti siihen, ettei unionin oikeuden ensisijaisuuden ja suoran soveltamisen periaatteiden avulla voida korjata kansallisesta lainsäädännöstä puuttuvaa tehokasta oikeussuojakeinoa henkilöiden, myös luovutettujen henkilöiden, suojelemiseksi oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden mahdollisilta loukkaamisilta.⁶⁶

72. Trybunał Konstytucyjny tuomiosta aiheutuville vaikutuksilla voisi olla siten merkitystä, ei absoluuttisesti vaan arvioitaessa sitä, aiheutuuko etsityille henkilöille luovuttamisen jälkeen konkreettinen vaara oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkaamisesta, erityisesti siltä osin kuin kyseinen tuomio estää korjaamasta oikeussuojakeinon (kuten jäävämisvaatimuksen tai muutoksenhaun) puuttumisen niin, että kyseisiä henkilöitä koskevaan menettelyyn osallistuvien tuomarien sääntöjenvastainen nimitys voitaisiin riitauttaa; ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava tämä seikka,⁶⁷ jos asianomaiset henkilöt esittävät tästä tietoja.

73. Mikäli tilanne jatkuu tällaisena ja etsitty henkilö näyttää toteen, että yhtäältä merkityksellisten arviointiperusteiden perusteella on olemassa konkreettinen vaara siitä, ettei häntä kohdella hänen omassa tapauksessaan puolueettomasti, ja että toisaalta häntä koskevissa menettelyissä toimivaltaisten tuomioistuinten kokoonpanon sääntöjenvastaisuuteen on mahdotonta vedota, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi joutua tällaisissa olosuhteissa kieltäytymään kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta huolimatta niistä valitettavista

⁶⁴ Ks. vastaavasti julkisasiamies Campos Sánchez-Bordonan ratkaisuehdotus L ja P (Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuus) (yhdistetyt asiat C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:925, 50–52 kohta).

⁶⁵ Viitataan erityisesti siviili- ja kauppaoikeuden alan yhteistyöhön, esimerkiksi tuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevan periaatteen mukaisilla toimenpiteillä.

⁶⁶ Toisin sanoen tällaisessa tilanteessa kansallinen tuomioistuin pystyy tavallisesti jättämään soveltamatta ristiriidassa olevaa kansallisen oikeuden säännöstä ja takaamaan luovutetulle henkilölle mahdollisuuden vedota unionissa ja erityisesti perusoikeuskirjassa vahvistettuihin oikeuksiin. Tässä tapauksessa eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan mekanismin yhtenäisen ja tehokas soveltaminen unionin alueella vaarantuu vakavasti, minkä vuoksi täytäntöönpanosta vastaavat muiden jäsenvaltioiden oikeusviranomaiset joutuvat epäilemään Puolan tuomioistuinten riippumattomuutta ja kieltäytymään entistä useammin Puolan antamien eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpanosta.

⁶⁷ Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan näin vaikuttaisi olevan 14.2.2020 voimaan tulleen lainsäädännön johdosta; kyseisen lainsäädännön soveltaminen vaikuttaa kuitenkin olevan keskeytetty Puolan tasavallan edustajan istunnossa esittämän lausuman perusteella (ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 56), mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

vaikutuksista, joita tästä keskeyttämisestä aiheutuu eurooppalaisen pidätysmääräyksen tavoitteelle eli sen estämiselle, ettei etsitty henkilö, joka oleskelee muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hänen väitetään tehneen rikoksen, jää rankaisematta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava tällaisen kieltäytymisen tarvetta ottaen huomioon tämän ratkaisuehdotuksen 61–64 kohdassa yksityiskohtaisesti läpi käydyt merkitykselliset arviointiperusteet sekä Trybunał Konstytucyjny:n tuomiosta mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset sekä pitäen samalla mielessä, että tilanne kehittyi koko ajan.

74. Tämän perusteella ehdotan, että ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan, että puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että kun täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella, jonka on päätettävä sellaisen henkilön luovuttamisesta, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa tai syytetoimenpiteitä varten, on tiedossaan seikkoja, jotka osoittavat, että olemassa on todellinen vaara perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa vahvistetun oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaamisesta pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvien rakenteellisten tai yleisten puutteiden vuoksi, kyseisen oikeusviranomaisen on selvitettävä konkreettisesti ja tarkasti ottamalla huomioon kyseisen henkilön henkilökohtainen tilanne, sen rikoksen luonne, josta häntä syytetään, ja tosiseikasto, jotka ovat perusteena eurooppalaiselle pidätysmääräykselle, sekä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion edellä mainitun puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimittamat tiedot, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että mainittu henkilö altistuu tällaiselle vaaralle, jos hänet luovutetaan kyseiseen jäsenvaltioon.

75. Tältä osin se, että olemassa on todellinen vaara siitä, että asianomaisen henkilön asia ratkaistaan luovuttamisen jälkeen tuomioistuimessa, joka ei ole etukäteen laillisesti perustettu, tai se, ettei hänen asiansa ratkaisevien tuomioistuinten kokoonpanoa voida selvittää, samoin kuin sellaisen tehokkaan oikeussuojakeinon puuttuminen, jolla asianomaisten tuomarien nimityksen pätevyys voitaisiin riitauttaa, eivät vapauta ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta velvollisuudesta arvioida edellä mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti, onko olemassa konkreettinen vaara kyseisen henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkaamisesta.

76. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä erityisesti kyseiset arviointiperusteet huomioon ottaen ja pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmään liittyvän tilanteen kehittymistä seuraten, kohdistuuko etsittyyn henkilöön luovutuksen jälkeen vaara siitä, että täytäntöönpanovallan käyttäjän puuttuminen toimivaltaisten tuomioistuinten toimintaan vaikuttaa kyseisen henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen, kun otetaan huomioon, että sellaiset tehokkaat oikeussuojakeinot, joiden avulla hänen asiansa käsitelleiden tai siihen toimivaltaisten tuomarien sääntöjenvastainen nimitys voitaisiin riitauttaa, saattavat puuttua tyystin eikä tämän puutteen korjaaminen ole mahdollista unionin oikeuden ensisijaisuuden kyseenalaistavan perustuslakituomioistuimen oikeuskäytännön johdosta.

VI Ratkaisuehdotus

77. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa rechtbank Amsterdamin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, 1 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että kun täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella, jonka on päätettävä sellaisen henkilön luovuttamisesta, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa tai syytetoimenpiteitä varten, on tiedossaan seikkoja, jotka osoittavat, että olemassa on todellinen vaara perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa vahvistetun oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaamisesta pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvien rakenteellisten tai yleisten puutteiden vuoksi, kyseisen oikeusviranomaisen on selvitettävä konkreettisesti ja tarkasti ottamalla huomioon kyseisen henkilön henkilökohtainen tilanne, sen rikoksen luonne, josta häntä syytetään, ja tosiseikasto, jotka ovat perusteena eurooppalaiselle pidätysmääräykselle, sekä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion edellä mainitun puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimittamat tiedot, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että mainittu henkilö altistuu tällaiselle vaaralle, jos hänet luovutetaan kyseiseen jäsenvaltioon.
- Tältä osin se, että olemassa on todellinen vaara siitä, että asianomaisen henkilön asia ratkaistaan luovuttamisen jälkeen tuomioistuimessa, joka ei ole etukäteen laillisesti perustettu, tai se, ettei hänen asiansa ratkaisevien tuomioistuinten kokoonpanoa voida selvittää, samoin kuin sellaisen tehokkaan oikeussuojakeinon puuttuminen, jolla asianomaisten tuomarien nimityksen pätevyys voitaisiin riitauttaa, eivät vapauta ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta velvollisuudesta arvioida edellä mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti, onko olemassa konkreettinen vaara kyseisen henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkaamisesta.
- Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä erityisesti kyseiset arviointiperusteet huomioon ottaen ja pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmään liittyvän tilanteen kehittymistä seuraten, kohdistuuko etsittyyn henkilöön luovutuksen jälkeen vaara siitä, että täytäntöönpanovallan käyttäjän puuttuminen toimivaltaisten tuomioistuinten toimintaan vaikuttaa kyseisen henkilön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen, kun otetaan huomioon, että sellaiset tehokkaat oikeussuojakeinot, joiden avulla hänen asiansa käsitelleiden tai siihen toimivaltaisten tuomarien sääntöjenvastainen nimitys voitaisiin riitauttaa, saattavat puuttua tyystin eikä tämän puutteen korjaaminen ole mahdollista unionin oikeuden ensisijaisuuden kyseenalaistavan perustuslakituomioistuimen oikeuskäytännön johdosta.